

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VAIKO TEISIŲ APSAUGOS KONTROLIERIUS**

Švietimo ir mokslo ministrui
Gerb. G. Steponavičiui
A. Volano g. 2/7, Vilnius

2011-07-25 Nr. 01-2-991

DĖL SUIMTŲJŲ IR ATLIEKANČIŲ LAISVĖS ATĖMIMO BAUSMĘ NEPILNAMEČIŲ UGDYMO

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, atlikdama tyrimą dėl Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriaus – pataisos namuose (toliau – Kauno NTI-PN) esančių nepilnamečių teisės į mokslą pažeidimo (2011-01-25 pažyma Nr. 01-2009/1-125), atkreipė atsakingų institucijų dėmesį į teisinio reglamentavimo trūkumus dėl nepilnamečių ugdymo organizavimo.

Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2011-07-05 įvykusio pasitarimo dėl ugdymo proceso organizavimo Kauno NTI-PN ir kitose laisvės atėmimo vietose metu buvo atkreiptas dėmesys į Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių (toliau – Taisyklės), patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-06-29 nutarimu Nr. 768, ir 2011-2013 metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planų (toliau – BUP), patvirtintų švietimo ir mokslo ministro 2011-06-07 įsakymu Nr. V-1016 (įsigalioja nuo 2011-09-01), nuostatas, reglamentuojančias asmenų, kuriems laikinai atimta ar apribota laisvė, ugdymo proceso organizavimo ypatumus.

Taisyklių 24.3.3.5 ir 24.4.3.6 punktai nustato, kad nepilnamečių tardymo izoliatoriaus ir pataisos įstaigos mokykla skirta „<...> 14-16 metų paaugliams, kuriems laikinai atimta ar apribota laisvė, mokytis pagal pradinio, pagrindinio ir profesinio mokymo programas, ir 17-20 metų asmenims, kuriems laikinai atimta ar apribota laisvė, - pagal suaugusiųjų pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo <...> programas <...>“.

BUP 116 punktas nustato, kad „<...> **nepilnamečiams asmenims, kuriems laikinai atimta ar apribota laisvė, ugdymas organizuojamas pagal suaugusiųjų pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas <...>**“.

Pažymėtina, kad Vaiko teisių konvencija (1 straipsnis), nacionaliniai teisės aktai, kuriuose kalbama apie vaiką (nepilnametį asmenį), nustato, kad vaiku laikomas asmuo iki 18 metų, išskyrus atvejus, kai įstatymai numato kitaip (Civilinio kodekso 2.5 straipsnis, Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 2 straipsnis).

Bendrosios bendrojo lavinimo mokyklos vykdo privalomą ir valstybės garantuojamą mokinių iki 16 metų ugdymą pagal bendrojo pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas. Nepilnametis asmuo iki 16 metų turi pareigą mokytis ir už šios pareigos nevykdymą nustatyta teisinė atsakomybė. Nuo 16 metų asmuo gali nesimokyti, tačiau, pageidaujantis tęsti mokslus pagal bendrojo lavinimo programas, ypač nepilnametis, kuriam laikinai atimta ar apribota laisvė, turi teisę lygiai su kitais mokytis pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas ir ši jo teisė neturi būti kaip nors ribojama.

Atsižvelgiant į minėtas Taisyklių ir BUP nuostatas, nepilnamečiams, kuriems laikinai atimta ar apribota laisvė, ugdymo(si) sąlygos kitų nepilnamečių, kurie mokosi tradicinėje bendrojo lavinimo mokykloje, socializacijos centre, atžvilgiu bus skirtingos (skirsis pamokų skaičius, finansavimas ir kt.). Manytina, kad nepilnamečiui, kuriam baigėsi suėmimo ar kalinimo laikas ir laisvės atėmimo vietoje mokėsi pagal suaugusiems skirtas ugdymo programas, gali būti sunku tęsti mokymąsi tradicinėje mokykloje ir taip gali būti apsunkinta jo sėkmingą reintegraciją į visuomenę.

Teigtina, kad minėtos Taisyklių ir BUP nuostatos nepagrįstai išskiria nepilnamečių asmenų, kuriems laikinai atimta ar apribota laisvė, grupę, nustatant, jog jų ugdymas vykdomas pagal suaugusiems asmenims skirtas ugdymo programas, todėl jos vertintinos kritiškai, kaip neatitinkančios vaiko interesų pirmenybės, nediskriminavimo principų.

Atsižvelgiant į tai, kad nepilnamečių, esančių Kauno NTI–PN, ugdymas yra sudėtinė ir labai svarbi jų elgesio korekcijos dalis, manytina, kad organizuojant nepilnamečių ugdymą prioritetas privalo būti teikiamas jų mokymui pagal bendrąsias ugdymo programas skirtas nepilnamečiams, o ne suaugusiems (pilnamečiams) asmenims.

Atsižvelgiant į minėtą bei vadovaujantis Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymo 11 straipsnio 1 ir 4 punktais, 12 straipsnio 1 dalies 10 punktu ir 15 straipsnio 1 dalimi, siūlome pakeisti minėtus teisės aktus, atsisakant nuostatos, jog nepilnamečiams asmenims, kuriems laikinai atimta ar apribota laisvė, ugdymas organizuojamas pagal suaugusiųjų pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas.

Apie priimtus sprendimus prašau informuoti vaiko teisių apsaugos kontrolierę.

Pagarbiai

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė

Edita Žiobienė